

616.517:615.831

FOTOTERAPIE PSORIÁZY PŘÍSTROJEM PSORILUX

Mjr. MUDr. Zdeněk KALOŠ, plk. MUDr. Vladimír DBALÝ, CSc.
 Kožní oddělení Ústřední vojenské nemocnice, Praha
 (náčelník: plk. MUDr. Vladimír Dbalý, CSc.)

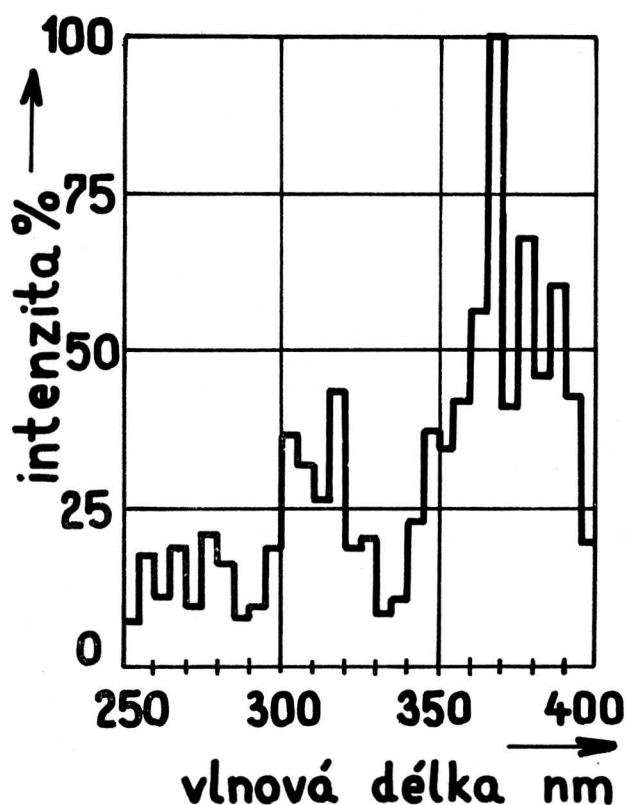
Sluneční světlo i dosavadní zdroje ultrafialového záření hrály nemalou roli při léčení psoriázy a jiných dermatóz, ať již v přirozené formě, nebo ve formě umělých zdrojů (horské slunce). V počátku sedmdesátých let pronikla do léčby psoriázy nová metoda, jejíž léčebný efekt spočívá v interakci psoralenů a ultrafialového záření úseku A. Tato metoda fotochemoterapie se označuje PUVA. O několik let později započaly první terapeutické pokusy s tzv. selektivní fototerapií (SUP), používající spektrální pásmo ultrafialové oblasti na rozhraní UVB a UVA s cílem eliminovat potenciálně nebezpečný fotosensibilizátor (psoraleny). Na trhu se objevila četná ozařovací zařízení, v poslední době i několik druhů zářičů označovaných firemním názvem PSORILUX.

Na našem oddělení je od září 1982 v provozu přístroj PSORILUX 9050 A firmy Hanau (1). Lze ho použít buď jako SUP bez světelné filtrace, nebo s vhodným filtrem umožňujícím klasickou léčbu PUVA (graf). Provedli jsme některé úpravy týkající se především možnosti snadnější manipulace s pacientem; bylo zkonstruováno pohyblivé lůžko v kolejničkách a dále byly namontovány na stojan větráky, umožňující intenzivnější proudění vzduchu nad pacientem (obr. 1). Od září 1982 je přístroj uveden do zkušebního provozu na fyzikální pracovně kožního oddělení Ústřední vojenské nemocnice.

Materiál a metodika

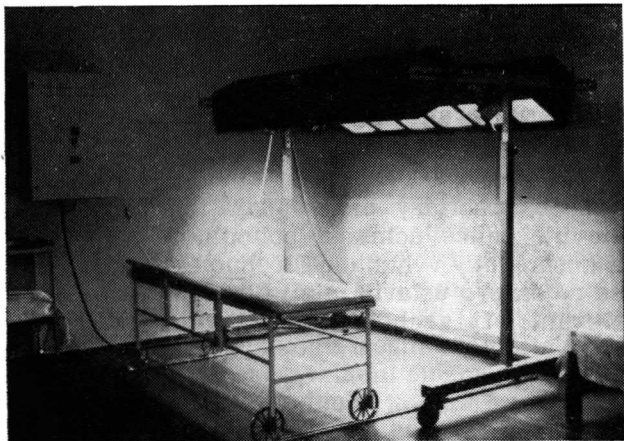
Přístrojem PSORILUX, fototerapií o vlnové délce 290–325 nm, bylo léčeno 67 pacientů s různými formami psoriázy. U 14 nemocných léčba ještě probíhá. Tento způsob terapie byl indikován zvláště u torpidních, jiným způsobem léčby těžko ovlivnitelných forem psoriázy. Z ukončených 53 pacientů bylo 10 léčeno ambulantně, ostatní při hospitalizaci. V sestavě je zahrnuto 39 mužů a 14 žen. Průměrný věk byl u mužů 32 let, u žen 33,5 roku. U hospitalizova-

Graf: Vlnové spektrum přístroje bez použití filtru

ných pacientů byla prováděna léčba 5krát týdně, u ambulantních 2–3krát týdně. Průměrný počet sezení na jednoho pacienta byl 21,6. Po získání prvních zkušeností jsme u většiny pacientů pokračovali v udržovací léčbě po dobu minimálně 2 měsíců v dávkách, na kterých byla ukončena základní léčba. První měsíc byli pacienti ozařováni 2krát týdně, dále pak 1krát týdně.

Pro diseminaci projevů, postihující valnou část integumenta, bylo u sledovaných pacientů prováděno ozařování ve 4 polohách počáteční

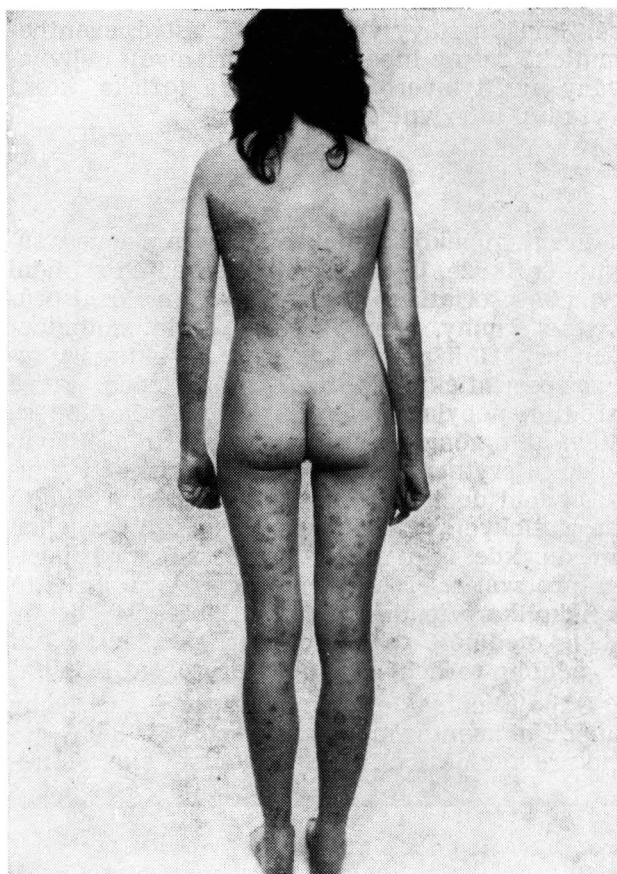

Obr. 1. Celkový pohled na přístroj PSORILUX 9050 A

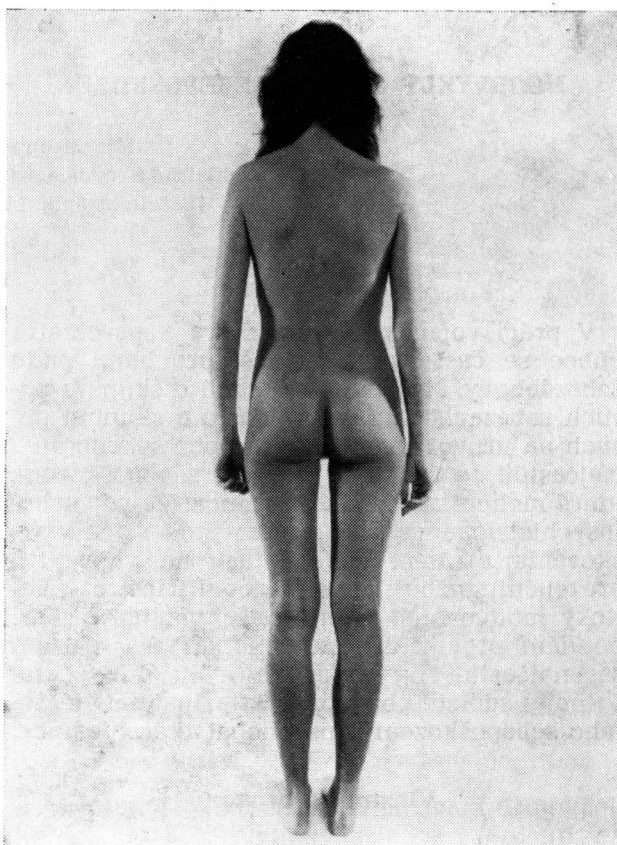
dávkou 20 sekund. První týden byli pacienti před každým ozářením prohlédnuti lékařem. Po několika sezeních již pacient většinou pozná své individuální příznaky reakce a může se s lékařem spoluúčastňovat na upřesňování doby ozáření. Tímto způsobem lze lépe provádět u bázlivějších pacientů další léčbu, protože je pravidlem lehké dráždění kůže v počátečních fázích ozáření. U vyšších dávek bylo třeba pomaleji stoupat při polohách na bocích, protože zde spíše docházelo k podráždění kůže. Proto není účelné v této poloze překračovat dobu ozáření 3 minut, zatímco v ostatních dvou polohách stoupáme až do doby 5 minut a podle lokálního nálezu setrváváme na tomto čase po několik sezení. V některých případech je možno ozařovat jen ve dvou polohách. Léčebnou kúru ukončujeme zpravidla až po vymizení valné většiny psoriatických projevů. Ložiska ve kštici a eventuálně zbytky torpidních ložisek v predilekcích doléčujeme lokálně kortikosteroidními externími nebo pixovými preparáty. U dvou pacientů jsme ozáření kombinovali s pix vazelínou. Nyní, s cílem prodloužit remisní fázi, zkoušíme kombinaci záření s pix vazelínou zevně u větší skupiny.

Výsledky léčby

Bezprostřední efekt léčby po provedené kúře byl u všech hodnocených pacientů velmi dobrý (obr. 2, 3). Nebyl rozdíl v efektu u pacientů léčených prostým zářením a jedinci navíc léčenými zevně. Již zdaleka ne tak úspěšně možno hodnotit efekt co do délky remisní fáze. Z 53 pacientů mělo recidivu do jednoho měsíce 5 nemocných, což je 9,4 %, zpravidla s větším postižením kůže než před kúrou, do 2 měsíců 3 pacienti, tj. 5,6 %, a do 3 měsíců 5 pacientů, což opět odpovídá 9,4 %. Vzhledem ke krátké době sledování a poměrně malé sestavě pacientů nelze se odpovědně vyjádřit, zda léčba Psoriluxem podstatně ovlivní remisní fázi onemocnění, proto jsme u další skupiny nemocných přistoupili k ambulantnímu ozařování. Výsledky i přes malý soubor pacientů jsou velmi dob-

Obr. 2. Pacientka před léčbou

Obr. 3. Po 3týdenní léčbě přístrojem PSORILUX

ré. Z naší sestavy vyplývá, že čerstvé, exanthe-
matické formy lupénky jsou příznivěji ovlivňo-
vány, nežli inverteovaná stará ložiska, která
vyžadují intenzivnější léčbu.

Diskuse a závěr

První známkou v efektu léčby je změna v šu-
pinatění kůže. Již po několika sezeních se mění
typické psoriatické šupinatění v lamelózní prů-
svitné šupiny, které se dají často sloupnout
vcelku. Přibližně v tomto čase se objevuje ko-
lem psoriatických ložisek světlá zóna, která
předtím nebyla klinicky zjistitelná. Později se
stává tato zóna propustná pro světlo a objevu-
je se tu erythematozní dráždění. Rovněž v tom-
to období dochází k prvním příznakům zániku
psoriatických ložisek, prakticky vždy v jejich
středu, kde jsou ložiska téměř náhle propust-
ná pro světlo. Při velkém výsevu se u pacientů
v několika případech na začátku léčby objevily
zcela ojedinělé psoriatické projevy, avšak ani
u jednoho to nebyl důvod k přerušení léčby.

Odhojující se ložiska byla průběhem léčby
hnědě pigmentována, ale vlivem další léčby do-
šlo pravidelně k difúzní pigmentaci okolí. U ně-

kolika pacientů došlo k depigmentaci odhoje-
ných ložisek ve formě pseudoleukodermy. Do-
ba ozáření byla volena tak, aby se kůže pohy-
bovala na hranici dermatitidy. Při výraznějším
podráždění byla dávka při dalším sezení redu-
kována.

Léčba psoriázy přístrojem PSORILUX před-
stavuje velice účinnou, pohodlnou, příjemnou
a kosmeticky výhodnou léčebnou metodu. Hodí
se nejen pro ústavní, ale i pro ambulantní oše-
třování při zachování práce schopnosti paci-
enta.

Souhrn

V článku je uveden soubor 53 pacientů s růz-
nými formami psoriázy po ukončené léčbě pří-
strojem PSORILUX. Vyhodnocen bezprostřední
efekt léčby a délka remisní fáze. V diskusi je
pak uvedeno působení UV záření na psoriatic-
kou kůži.

Literatura

1. Schröpl, F.: Die Fototherapie mit Psorilux — Bestrah-
lungsgerten. Frankfurt/M., Umschau Verlag 1981.

Klíčová slova: Psoriáza; Fototerapie.